

Пивовар Ю. І., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Пивовар І. В., к.ю.н.,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

ФЕНОМЕН ЮРИДИЧНОГО КОНФЛІКТУ В БЮДЖЕТНОМУ ПРАВІ

Загальновідомо, що підґрунтям виникнення юридичного конфлікту може бути лише сфера тих суспільних відносин, що вже охоплені правовим регулюванням або потребують врегулювання нормами права, визначаючи міру можливої й необхідної поведінки учасників відносин. Крім того, породження юридичних конфліктів пов'язане з юридичними фактами, тобто передбаченими законом життєвими обставинами й фактами, що слугують підставою виникнення правовідносин. При цьому наслідки юридичних конфліктів стають юридичними фактами нової якості. Як не прикро, але однією з найбільш актуальних публічних сфер породження юридичних конфліктів нині є бюджетна. Зумовлено це передусім потребою сучасної вітчизняної бюджетної системи встановити баланс інтересів публічного й приватного, в тому числі в рамках публічного також державного й муніципального. Проте різні чинники не завжди це уможлиблюють, і відсутність такого балансу досить часто призводить до виникнення публічно-правових конфліктів в сфері бюджетних правовідносин. Крім того, іншою, не менш важливою, причиною виникнення таких конфліктів є недосконалість бюджетного законодавства. Адже, юридична техніка бюджетних правових актів й сам правотворчий бюджетний процес, що залежна складова політичного процесу, далекі від ідеальних, що сприяє виникненню й розвитку конфліктних ситуацій в бюджетно-правовій сфері. В свою чергу, загострення таких ситуацій негативно позначається на добробуті усієї країни, її населення.

Тому досягнення мети щодо мінімізації рівня конфліктогенності в бюджетній сфері активізує теоретиків й практиків до розроблення науково-обґрунтованих пропозицій. Хоча явище «конфлікт» в фінансово-правовій науці не є новим, проте слід зауважити про недостатність приділеної йому уваги з боку фахівців бюджетного права й процесу. Адже учені переважно вдаються до характеристики конфлікту лише як риси бюджетних правовідносин.

Зазначимо, що визначальним положенням для подальших ґрунтовних вивчень поняття юридичного конфлікту в бюджетному праві є необхідність розмежування низки категорій, що в тій чи іншій мірі зустрічаються в зарубіжній і вітчизняній літературі. Зокрема, це наступні групи категорій, що співвідносяться як загальне і особливе: «бюджетний конфлікт» і «бюджетно-правовий конфлікт»; «правовий конфлікт в бюджетній сфері» і «право-

вий конфлікт в бюджетній системі» тощо. Уважаємо, що серед існуючої варіативності для позначення відповідного правового явища в предметі вивчення бюджетного права найбільш правильним є застосування терміну «юридичний конфлікт в бюджетному праві». Видається, що саме така конструкція слугує узагальненням відображення правової сутності юридичного конфлікту, виникнення якого може бути пов'язане з усіма різновидами бюджетних правовідносин.

Між тим, з'ясуванню сутності феномену юридичного конфлікту в бюджетному праві сприятиме вивчення цього різновиду соціальних конфліктів через призму аналізу його структури. Узагальнення широкого кола праць дозволяє виділити чотири основних структурних елементи конфлікту: суб'єкти; об'єкт; предмет; мотивація; зовнішні дії.

Виходячи з теорії правової конфліктології та суб'єктного складу бюджетних правовідносин, до суб'єктів юридичного конфлікту в бюджетному праві з упевненістю можна віднести: суспільно-територіальні утворення (держава, муніципальні утворення); органи публічної влади (органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування); бюджетні установи (за винятком органів влади); одержувачі бюджетних коштів.

Більш складним і водночас специфічним елементом є об'єкт юридичного конфлікту. Передусім об'єкт юридичного конфлікту торкається статусу суб'єктів бюджетних правовідносин, їх охоронюваних інтересів чи цінностей, що зумовлює потребу правового врегулювання й спричиняє набуття відповідним конфліктом правової форми. Зокрема, через обмеженість обсягів бюджетних коштів унеможливорюється забезпечення фінансування усіх публічних потреб, а бюджетний правотворчий процес зводиться до варіювання між конкуруючими потребами, що й слугує виникненню й розгортанню конфліктності в бюджетних правовідносинах. Предмет конфлікту визначається питанням, навколо якого відбувається зіткнення інтересів суб'єктів бюджетних правовідносин, вступаючи у протиставлення, висуваючи взаємні претензії з приводу тих чи інших охоронюваних законом прав тощо.

Наведені особливості динаміки юридичного процесу показують, що практично на кожній стадії є можливість виникнення конфліктних ситуацій: недотримання правової форми, невірно складені документи, пропущені стадії, цикли процесу або порушення їхньої послідовності, як правило, призводять до різноманітних конфліктних ускладнень всередині процесу, незалежно від галузі його протікання.

Мотивація як елемент юридичного конфлікту відображає суб'єктивну його сторону. В бюджетному праві вона може мати як правову, так і неправну спрямованість. Ступінь інтенсивності її залежить від статусу

суб'єкта бюджетних правовідносин (звичайно, у публічних суб'єктів такий ступінь є найвищим).

Внаслідок характеристики зовнішніх дій як елементу юридичного конфлікту розкривається об'єктивна його сторона в бюджетному праві. Слід зазначити, що поведінка учасників юридичного конфлікту в бюджетному праві має оцінюватись за бюджетно-правовими стереотипами, закріпленими в бюджетно-процесуальних нормах правослужняної поведінки.

Крім того, окреслюючи напрями подальших досліджень з даної проблематики, виділимо основні групи юридичних конфліктів в бюджетному праві: конфлікти з приводу встановлення бюджетного устрою й бюджетної системи України; конфлікти з приводу встановлення структури доходів й видатків бюджетної системи, а також з їх розподілу між ланками цієї системи; конфлікти з приводу здійснення бюджетного процесу; конфлікти, що виникають у процесі застосування бюджетно-правових заходів державного примусу.

УДК 347.454 (043.2)

Розум І.О., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СУДОВІ РІШЕННЯ В ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ ЧИ КОМІСІЙ З РЕФЕРЕНДУМУ: ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУЛЮВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ

В частині 1 статті 124 Конституції України закріплено один з основних конституційних принципів реалізації судової влади в Україні, згідно з яким правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. При цьому, судові рішення (оскільки юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі) виступає одним з ключових інструментів в забезпеченні правопорядку й законності в системі суспільних правовідносин, прав, свобод та охоронюваних законом інтересів їх суб'єктів. Загальнотеоретичні висновки, сформульовані в площині визначення дефініції категорії «судове рішення в адміністративному процесі», залишаються досить дискусійними в межах отриманих наукових напрацювань і, на наше переконання, або ж не повністю ґрунтовно відтіняють всі конститутивні аспекти його матерії, або ж звужують зміст останньої.

На думку М. Г. Авдюкова, сутність судового рішення полягає в тому, що воно є актом правосуддя, який захищає права сторін, правопорядок у державі шляхом вирішення правових спорів між сторонами по суті. Суть судового рішення полягає в захисті прав сторін шляхом підтвердження наявності або